

nr. 21
21 martie
2022

OPT

motive
săptămânal de cultură
f i c t i u n e a

o nouă șansă care ni se oferă, o nouă lume,
nimic să nu mai stea în picioare, nimic
doar noi, goi și frumoși, doar noi
mărșăluind și iubindu-ne dezinhibați printre ruine
Andrei VELEA

Între rezistență și revoltă

Dorian Dron

Zilele trecute mă gândeam ce să aleg dintre o distopie *Fahrenheit 451*, două cărți de dragoste: *Suflete Zbuciumate* și *Dragoste în vremea holerei* sau *Eseu despre orbire*? În ultima clipă m-am orientat către romanul lui Jose Saramago în detrimentul celui al lui Ray Bradbury.

Eseu despre orbire este despre viața unor oameni care până nu demult se desfășura în normalitate, iar o epidemie reușește să le zdruncine din temelie însuși conceptul de umanitate. Vă sună cunoscut contextul?

Ce face omul față în față cu pericolul? Cum reacționează el, cum gândește, ce decizii ia, care este motivația și către ce se îndreaptă? La fiecare dintre aceste întrebări Saramago găsește un răspuns. Când vine vorba despre încălcarea dreptului fundamental la viață nu există diferențe majore între omul preistoric și cel modern. În fiecare se activează instinctul de supraviețuire și lumea se împarte în cotropiți și cotropitori. În cazul nostru, în

victime și profitori, care instaurează ordinea prin forță și monopol. De aici extrapolăm în celebrul dicton: „DIVIDE ET IMPERA“ (dezbină și stăpânește).

Ce se poate întâmpla într-un oraș cuprins de molima orbirii, cu oamenii târându-se pe străzi în căutarea hranei? Oameni care cu o zi în urmă aveau traiul lor lipsit de zdruncinări. Ce se întâmplă cu spațiul? Cum se transformă el, cum iau naștere dictatorii și cum se împart rațiile de mâncare? Ce ești dispus să faci pentru ea când armata decide să bage în carantină întregul oraș?

Sunt întrebări ale căror răspunsuri se regăsesc în instinctul de supraviețuire. Nu știm cum am reacționa noi în fața unui posibil atac. Dar singura idee valabilă este că nu am sta degeaba. Ceva din interiorul nostru s-ar schimba. Am trece ori de partea celor care cer îndurare ori de partea celor care reușesc să își consolideze cazemata, prin înjosiri și supunere. Dacă nu, mai este o a treia variantă: prin luptă. Căci foamea, lipsa apei, a

unui duș sau chiar și a înțelegerii naturii umane poate duce omul către decizii radicale. Minte este un organism extrem de bine structurat, care rezistă la stres, dar în condiții de tortură, fie psihologică, fie fizică, devine din aliat, mașinărie de război. Și totul pentru potolirea instinctelor de bază, a trebuințelor pe care Maslow le-a centralizat în piramida sa.

Mie, unuia, după lectura romanului *Eseu despre orbire* mi-a rămas o imagine pe care am resimțit-o și o resimt și acum visceral. Este cea în care, pentru o porție de mâncare, soția doctorului este trimisă spre a-i satisface nevoile sexuale autoproclamatului stăpân peste alimente și apă. Ea care devine ochi pentru întreaga comunitate infectată și care vede tot ce se întâmplă în jurul ei: cum femeile sunt violate și pasate de la unul la celălalt, cu oameni ce se întind după o bucată de pâine printre excremente și urină. Iar ea decide să se revolte. Ea, văzând iadul în care trăiesc, reușește să producă durere celui care a creat

durerea. Este admirabil curajul ei și, într-un spațiu desacralizat, devine simbol al rezistenței și al umanității.

De remarcat în *Eseu despre orbire* este natura acestei epidemii. Căci boala ochilor nu este una normală, oamenii nu sunt în „bezna“, ci într-o lumină mată, semn al iluminării, al atingerii unui spațiu interzis lor. Sau poate că însăși orbirea lui Saramago reprezintă un protest adus societății care manipulează și uniformizează omul. În astfel de condiții, îndocrinarea distruge empatia și emoția pentru a crea unitate. Numai că oamenii aleg să o suporte sau nu, să se revolte sau nu. La fel cum se întâmplă și în zilele noastre.

Cât să mai rezistăm în fața minciunilor, manipularilor, restricțiilor și interdicției dreptului la opinie? Sau mai nou, arestărilor, bătăilor, gloanțelor și obuzelor apărute peste noapte în cucerirea unui stat independent? E nevoie de un om cu vedere într-o mare de orbi.

Stiloul-sinecdocă

Sorin Iașăru-Dina

În urmă cu aproape doisprezece ani primeam în dar un stilou de la bunica mea. Nu eram (și nu sunt nici azi) un fin cunoscător în materie de stilouri și nu-mi dau seama cât de iscusit puteam fi atunci în a recunoaște modelele de lux, dar aveam față de acest instrument rafinat nu doar un sentiment de considerație, ci și unul de familiaritate. Folosisem de la început în școală, „pe curat“, exclusiv stiloul, ceea ce crease o continuitate om-obiect dintre cele mai durabile, ca o țesătură de fire aurii. Neapărat aurii, nu doar fiindcă stiloul meu avea mult auriu, pe capac și peniță, ci din alte motive pe care le voi detalia îndată. Oricât de neinițiat, nu-mi fusese greu să intuiesc ținuta nobilă a darului meu.

Un stilou modest se putea numi Picasso? Elegant, compact, nici foarte ușor, nici deranjant de greu, avea – era limpede – acel echilibru care impune, care dă prestanță. Pe un fundal negru – forme ruginii, dintr-o pictură, bineînțeles, de Pablo Picasso.

L-am pus la lucru repede: scriam cu el în clasă, scriam cu el acasă, până când mi-am dat seama că expunându-l atât de intens tuturor intemperiilor școlarești îl voi deteriora negreșit, așa că m-am gândit să-l folosesc mai rar, în momente alese. Stiloul meu intrase, așadar, din punctul de vedere al valorii sale sentimentale, într-o devenire continuă. El avea să fie, așa cum deja la Ploiești știam doar de câteva zile, unul dintre ultimele daruri

ale bunicii mele, coada cometei, ecoul cu bătaie lungă al unei zile fericite și, în definitiv, un agent al memoriei, dar și un reper prin care căutăm confirmarea justeții alegerilor noastre, încercând să continuăm un dialog curmat, agățându-ne de câte un fragment, de câte un semn rămas de la cei care nu mai sunt aici. Stiloul-sinecdocă. Sursă de aurii, de lumină în „perioadele albastre“, cum am aflat că le spunea Picasso zilelor sale triste. Stiloul acesta a devenit de atunci un fel de „sacou la ocazii“. Echipament de gală. Am scris și am semnat cu el în momente cu încărcătură simbolică: actele

de înscriere la facultate, apoi la master și tot așa... Niciodată nu a fost superstiție. Am mai citit, de curând, că Picasso a pictat un „bucet al păcii“, el, care pictase și dezastrul de la Guernica. De multe ori, literatura se scrie printre „griji și suspinuri“. În condiții potrivnice, existența ei e o biruință în sine.

Stiloul cu aurii și rugini, delicat și compact deopotrivă, îl văd în continuare ca pe un simbol al cuvântului câștigător în fața durerii paroxistice care de cele mai multe ori amuțește, paralizază. Un vestigiu al trecutului meu, al istoriei mele personale.

Scriitoare traduse în engleză

Ai scris numeroase romane și povestiri. Care ar fi temele la care revii, pe care le reiești?

Temele mele sunt variate, însă am și eu niște obsesii, niște locuri la care mă întorc periodic. Între acestea, tema familiei revine, nu așa, ca o „problemă”, ci doar ca o reminiscență a visurilor mele despre o societate mai bună, eliberată de antagonismul generațiilor, de legătura tiranică dintre părinți și copii. Dar sunt preocupată, în egală măsură, de zonele misterioase ale vieții, de epocile trecute – am o pasiune declarată față de secolul al 18-lea românesc, numit Epoca Fanariotă. Mă atrag rețetarele, informațiile despre viața cotidiană a clasei de mijloc și mai ales documentele private: testamente, contracte, scrisori, liste de cumpărături etc. Odată am găsit în Arhivele Naționale un inventar cu obiecte furate în anul 1786. Printre lucrurile de preț era trecută și o umbrelă, despre care se spuneau două lucruri: că era nouă și galbenă. Imediat m-am întrebant ce-a făcut hoțul cu acea umbrelă: s-a apărut de soare? S-a fudulit prin târg? A făcut-o cadou? De la astfel de întrebări se nasc poveștile.

Întotdeauna ai scris în limba natală?

Oh, da! Întotdeauna am scris în română, din păcate, chiar din primii ani de școală. Dar în spațiile scrisului meu se află o cultură balcanică. Strămoșii mei au cutreierat prin multe locuri. Unii sunt turci (dinspre mamă). Alții sunt aromâni din Muntenegru – după bunicul patern. Mulți sunt români, din lunca Dunării. Iar aceste moșteniri culturale mi-au influențat limba scrisului.

Ținerețea mea s-a consumat în perioada comunistă; prin urmare, am publicat greu. Pe la sfârșitul anilor '80 aveam un roman și încercam să-l public. Am mers absolut la toate editurile care existau în România și nu am putut să intru fizic în nicio clădire: erau păzite, iar la poartă mi se cerea o

Un interviu cu Doina Ruști, consemnat de Alyse MGRDICHIAN preluat din SHELF Media Group, Los Angeles

recomandare. Abia după ce a căzut comunismul am reușit să public.

Astfel de experiențe influențează limba unui roman.

Care dintre cărțile tale este cel mai aproape de tine? De care te simți legată mai mult?

Am momente și perioade în care mă simt mai legată de o operă sau de alta. Dar, de regulă, cea mai recentă scriere este și cea mai îndrăgită. *Paturi oculite* este noul meu roman, o poveste despre o pădure de roșcovi, un virus și o iubire.

Cărțile tale au fost traduse în multe limbi, printre care în italiană, maghiară, germană, spaniolă,

engleză etc. Ce se întâmplă cu un cuvânt tradus? Ce modificări (de temă sau de sens) apar într-o operă tradusă?

Prefer să nu mă gândesc. Traducerea e ca o loterie: îi dai drumul pe piață și suporti consecințele. Când apar cronicile, îți dai seama dacă textul e bine tradus: de regulă, dacă exegetul vorbește despre stil, înseamnă că e o traducere bună. Dar, evident, nu am decât o impresie vagă despre forma pe care o ia povestea. Unele lucruri le aflu de la cititori. Odată, pe o stradă din Torino, cineva a strigat după mine cu numele unui personaj al meu: Zogru! Altădată, în Leipzig, sala râdea în hohote ascultând lectura

făcută de traducător (ceea ce e de bine). Unii cititori îmi scriu. Dar cele mai multe lucruri le aflu de la traducătorul cărții.

În timp ce majoritatea persoanelor intervievate pentru acest articol sunt traducători, oferiți o perspectivă unică, deoarece sunteți autor. Cu experiența dumneavoastră, care ați spune că sunt avantajele traducerii opereii dvs.?

În primul rând, trebuie să-ți mărturisesc că am avut noroc de traducători foarte buni, cei mai mulți fiind și scriitori. Discuțiile cu ei, legate de diverse pasaje sau sintagme, au însemnat foarte mult pentru mine. James Ch. Brown este profesor la Universitatea din București, coleg cu mine. Dar s-a născut în Scoția. De la el am învățat foarte mult. Este evident un traducător foarte talentat. La un moment dat, într-un roman al meu (*The Book of Perilous Dishes*) apare un cântecel deochet. Am realizat cât de bine traduseseră abia la o lectură în Beijing, unde, după ce a fost citit fragmentul în engleză, sala a izbucnit în râs. Dar și eu l-am luat prin surprindere: un personaj al acestui roman ajunge în Isle of Staffa. Oh, a zis James, când ai fost în Staffa? N-am fost, i-am răspuns eu, dar sper ca într-o zi să văd această insulă misterioasă! Lucrul cu un traducător constituie o experiență prețioasă pentru orice scriitor. Dar, sigur, există și impedimente.

Legat de întrebarea anterioară, ați spune că există dezavantaje sau aspecte negative ale traducerii lucrării dvs.?

În foarte puține cazuri s-a întâmplat ca traducătorul să facă rezumatul unor fragmente sau să traducă *literal*, dar acestea sunt cazuri rare.

Traducere & adaptare
de Bianca Zbarcea

Continuare în versiunea online

Anomalii contemporane

Augustin Cupșa

Războiul e o suferință cumplită, e o boală ca tifosul, nota atât de lucid Saint-Exupéry la un moment dat, el care a văzut destule în război, îmi amintesc un paragraf în care descrie haosul unei coloane de refugiați, obiectele lor dintr-o căruță răsturnată, în brazdele de noroi, și acolo răzbate o altfel de durere decât rană fizică, e vorba despre felul în care războiul răscolește ireversibil viața unor oameni mărunți. Bunicul meu mi-a descris războiul pe frontul de est, tatăl său n-a mai apucat să o facă, a căzut în Primul Război Mondial. Pentru mine războiul e o boală psihică, o psihoză furioasă. Acest război devine subiect, înainte de a fi unul literar, el devine subiectul principal din sfera noastră emoțională, ne acaparează gândurile și preocupările. Când a izbucnit pandemia din 2020, aproape tot ce scriam sau citeam mi se părea datat, inutil, nimic nu se putea compara cu răsturnarea lumii din primele săptămâni. Ne-am întors la ceea ce suntem, dar aceea experiență a trasat pentru mine o brazdă estetică. Acum vine acest război și din nou totul pare inutil. Nu pot să prevăd ce va fi mai departe.

Îmi duc fetița la o grădiniță franceză în România, asta după ce a făcut deja câțiva ani în Paris,

foto: Dan Mărășescu

mă uit la copiii ăștia și încep să înțeleg mai mult decât am priceput din toate cărțile citite. E un grup de fete acolo, patru de aceeași vârstă și încă două, trei care gravitează în jurul lor. Într-o zi am aflat că există o șefă în grup. Care le spune celorlalte ce să facă, ce și cum să se joace, iar când e bolnavă sau lipsește, și-a desemnat o înlocuitoare. Am vorbit cu părinții, oameni tineri, un pic mai tineri decât mine, i-am luat ușor, prietenește. Ei nu înțelegeau care

e problema, cu toată bunăvoința, unul mi-a zis că fetei lui îi place să i se spună ce să facă, iar el e bucuros că ea a găsit pe cineva de care să asculte. Nu știam ce să îi mai zic. Pentru el era normal să existe un *leader*, pentru mine era un abuz. Nu știu să mă iau după cineva. Mulți cresc așa, ca fetele acelea, apoi caută să facă parte din grupuri, se termină liceul, facultatea, și ei sunt tot în grupuri, ascultă de cineva și nu-și dau seama că ascultă de cineva. Cu facebook-ul

și alte rețele sociale și-au dat drumul pe tobogan, sunt toți la fel, nu știi ce să-ți alegi. E așa o spaimă să rămâi pe dinafară. Cu atât mai mult dacă ești femeie în România. Frica asta te face neom, apoi te aduce în ipostaza să accepți orice.

Să te faci plăcut într-un fel slugarnic și prostesc, să te infantilizezi, să te faci mic în fața celui mare, să spui tot timpul *mulțumesc, dragă... și cu drag*, să cauți seducția fizică în orice situație, cum de au devenit toate acestea aproape necesare vieții sociale? Mai bine mă opresc aici, trec la o altă întrebare, deși pot să mai înșir câteva anomalii: aniversările copiilor cu animatoare, mediatorii de relaxare, life coachingul în versiunea mioritică, mașinile sfințite și mai nou, Glovo, rișa modernă pentru corporatiști.

Mi se pare că într-o formă sau alta scriu despre procesul de înstrăinare, despre inadecvare, despre sentimentul că rămâi pe cont propriu, și de-a lungul timpului avansezi într-un teritoriu fără repere, ca eroul lui Kubrick la sfârșitul Odiseei Spațiale în varianta comună. Mesajele, sfaturile, gesturile de compasiune cad în gol, se fac cioburi. Am nevoie de cineva care să-mi spună ceva real. Lucrurile pe care le citesc zi de zi în cărți sunt strălucitoare, aranjate după rețete de public și goale. Dar pentru cei mai mulți funcționează, le duc cumva viața mai departe, nu poți să-ți dai seama dacă e un joc al maturității în care ei acceptă o convenție slabă pentru că sunt conștienți că nu e alta, sau pur și simplu se satură cu atât. Nu caut spectacolul în ce scriu, din contră, încerc să-l tot elimin pe măsură ce îl prind că scoate capul în text, vreau să descopăr ceva prin ce scriu, de cele mai multe ori aceste momente sunt silențioase. De fiecare dată când sunt așezat în această stare, sunt autentic în scris și sunt mulțumit de ceea ce fac. Nu mă simt scriitor, dar scriu și uneori public.

Continuare în versiunea online

prieteni / câteva chestii de discutat și o beție

Andrei Velea

și toți ne-am îmbătat cumplit, ne-am îmbătat în fluvii de vin și de bere ne-am îmbătat și-am adormit la rădăcina unui copac care ne unea, unui copac și ne-am trezit și-am uitat noaptea computerele le-am decuplat, monitoarele au îmbrățișat tăcerea sfincșilor doar fulgerele mai desenau alternative pe cerul sub care am adormit, fulgerele lumineau magnific cea mai puțin optimă dintre vieți, cea mai hilară, singura care m-a suportat,

Demonul lecturii

Ștefan Firică

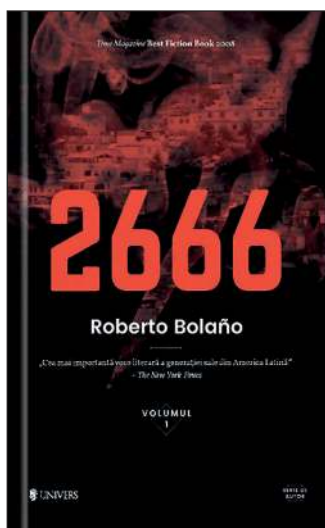
Contrar părerii comune, cred că filologul citește o cantitate apreciabilă de cărți de rușine că nu le-a citit mai devreme. Motorul culpabilității față de o bibliotecă mereu prea mare pentru puterile noastre de a citi și memora începe să funcționeze încă din studenție și nu se oprește nici la bătrânețe. Profesorul îl compară pe Rebreanu cu un polonez, în baza teoriei unui francez,

e timpul să-i căutăm în bibliotecă pe amândoi, vânând apoi momentul când dezbateră se va întoarce la ei, poate la cursul următor. Un amic menționează un clasic într-o conversație, îl consultăm rapid, cu îndoită curiozitate. Un cronicar a comentat cutare volum de poezie, îl comandăm de pe *elefant.ro*, să nu fim prinși în ofsaid. Pierre Bayard a arătat cât de des suntem puși în situația să vorbim

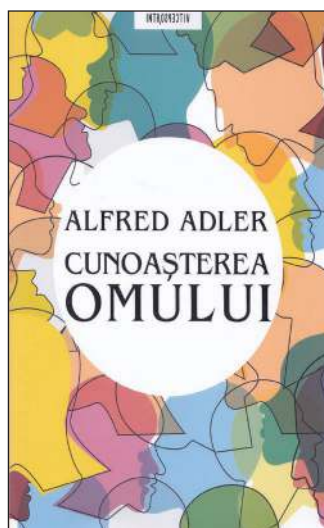
despre cărți pe care nu le-am citit, sau nu le-am citit suficient, sau nu le-am citit suficient de atent. Ne întâlnim cu propria ignoranță în fiecare zi. Ca bun psihanalist, Bayard ne recomandă să o acceptăm fără rușine și să o folosim în favoarea noastră.

Cred că e un mit romantic acela că citim mânați doar de un demon interior, conform propriilor plăceri, necesități, aspirații etc.

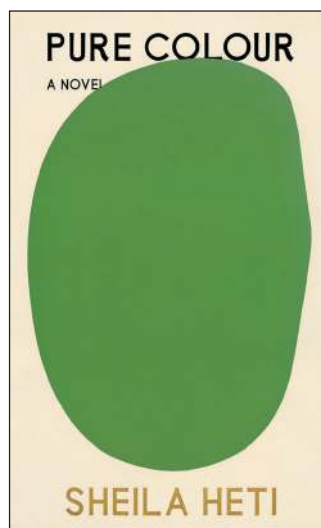
Dacă ar fi așa, fiecare dintre noi ar rămâne captiv într-un orizont tare îngust și idiosincronic, fără prea mari speranțe să se intersecteze cu orizonturi radical diferite. Lectura e din fericire o practică intersubiectivă, pe toate palierele ei, ca orice practică din lumea asta. Citim pentru noi și pentru cei din jurul nostru, ca să ne simțim bine și ca să fim apreciați, în egală măsură.

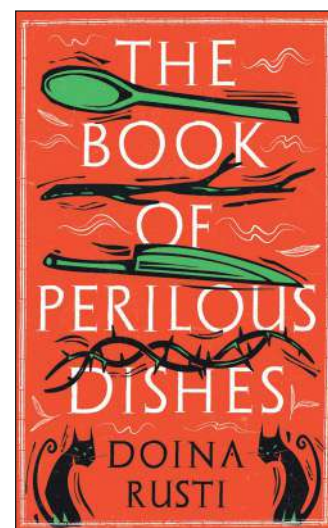
Cazul scriitorului dispărut
Roberto Bolaño – *2666*, editura Univers, f.a, trad. Dan Munteanu Colan
Unul dintre cele mai interesante romane contemporane, *2666* de Roberto Bolaño își construiește subiectul în jurul dispariției misterioase a unui scriitor Benno von Archimboldi (personaj fictiv), considerat cel mai important scriitor german al secolului trecut. Căutat asidu de niște critici literari, biografia prea puțin cunoscută a scriitorului se completează subtil cu viața sângeroasă a orașelului sud-american în care a dispărut.

Complexul de inferioritate
Alfred Adler – *Cunoașterea omului*, LITERA, 2022, trad. Leonard Gavrilu
Alături de Freud și Jung, Adler este considerat întemeietor al psihanalizei moderne, principala sa teorie legându-se de complexul de inferioritate. Deși nu este atât de suculent ca Freud, în multe privințe este vizionar în psihoterapie. Cartea de față expune studii de caz, venind, printre altele, cu o interesantă analiză a amintirilor și a viselor ca dimensiuni ale inconștientului.

Un roman metafizic
Sheila Heti – *Pure Colour*, Mcmillian, 2022
Unul dintre cele mai așteptate romane ale lunii martie, *Pure Colour*, semnat de Sheila Heti, aduce o viziune explozivă, cam în genul în care a făcut-o la noi Ligia Pârvulescu, în *Translucid*, respectiv, și e o poveste metafizică despre existență, ca sumă a tuturor faptelor, comparabilă ca viziune cu *Inception*, filmul lui Christopher Nolan – după cum scrie Anthony Cummins în *The Guardian*. O așteptăm și în română.

O pisică la Londra
Doina Ruști – *The Book of Perilous Dishes*, Neem Tree Press, 2022
Apărută în luna martie la Londra, cartea semnată de Doina Ruști este o versiune în engleză a romanului *Mâța Vinerii* (2017). Romanul, tradus în spaniolă, germană, chineză, maghiară, a primit deja semnale bune din partea cititorilor. Traducerea îi aparține lui James Ch. Brown și va fi lansată oficial la Târgul de Carte de la Londra în aprilie.

Încotro ne îndreptăm

PAVEL NEDELCU

Criza identitară

Pavel Nedelcu – *Încotro ne îndreptăm*, LITERA, 2022, BPC

Emanuela Ilie

Romanul nu pariază pe o poveste alertă și fluentă ori pe descrierea minuțios-empatică a unor medii sociale pitorești, ci pe o serie de convenții metafictionale pe care unii prozatori optzeciști le considerau *must*-uri ale narațiunii. Romanul se transformă treptat într-o disertație tulburătoare pe marginea consecințelor dezastruoase pe care le are abuzul repetat de autoritate, fie ea

familială ori socio-profesională, asupra unei psihologii (hiper) sensibile. Nu e deloc întâmplător faptul că, în chiar miezul acestui roman straniu și sensibil, Pavel Nedelcu strecoară o propoziție care a făcut istorie: *Sunt fiul unui nimeni*. Înainte de orice altceva, cartea povestește despre sfâșierea interioară continuă, despre deruta alimentată de o alteritate ostilă. Conflictelor, insolubile, aparțin unui *eu* traumatizat exact de cei care ar trebui să îl protejeze.

Organia

*For the ones who walked away
from Omelas*
— Ursula K. Le Guin

Bastian trase ușor de genele casei ca într-o dezmierdare pentru a urmări reacția geamului ce se deschise iute de tot. Deși înălțimea ușii îi ajunse un pic mai jos de frunte, bărbatul a reușit să se uite înăuntru prin antreu, spre bucătărie și în cele două camere alăturate. Cu a treia și a patra cameră se va familiariza în momentul în care va locui acolo și reședința va ajunge la vârsta maturității. Pentru acest lucru, o porție de încă patru ani vor trece. Cu gândul la viitor, inima îi jubila, și trecu cu buricele degetelor peste blana deasă în alb stropită cu bej a peretelui exterior.

Acum era timpul să se întoarcă înapoi pentru prânzul de duminică. Locuința părinților era la o aruncătură de băț. A trecut strada și în curte, Frizzo s-a ridicat bălos, cu etichete din față pe stăpân, iar Bastian l-a luat în brațe și l-a rotit ca pe-un copil bezmetic. Luka, bătrânul, a terminat de aranjat tacămurile și șervețele pe masă în timp ce farfuriile împrăștia aburi

de la mâncarea cu praz și cu carne de porc. Soarele de afară răzbea pe fața brăzdată de mii de adâncituri intersectate și altele paralele, cât și pe nasul de căpșună diformă a unui om ce a intrat în a treia și ultima lui pensie. Bătrânul se mișca târâș, sufla prelung ca dintr-un horn pe jumătate astupat. Bărbia i se asemuia cu un burduf ce găzduiește un bolovan, iar ochii verzi, acoperiți parțial de pleoape văluroase, priveau încețoșat. Fața lui de basset nu cântărea mai nimic pe lângă pielea străvezie, stropită pe ici colo cu pete violete și maronii, cu povârnișuri și panțe pe unde harta vaselor de sânge îți arăta limpede toată mișcarea sangvină a unui trup ajuns la frumoasa vârstă de 288 de ani.

— Luka! zbieară bătrânul. Haide odată să mâncăm!

Bastian intră cu Frizzo care se mai gudură un timp pe lângă ei.

— Bună, tată.

— Bună, bună, băiatule, stai că am vrut să te întreb ceva, tare năuc sunt azi... I-ai dat mâncare Cassandrei?

— Încă nu i-am dat, acum merg.

Tânărul ieși prin spatele locuinței unde se afla un șoproan cu mai mulți saci din furaje, fân, iarbă tărată, cu vitamine și minerale. Îl luă pe primul deja desfăcut și desfletă capacul peretelui casei unde eliberă o parte din conținut. Un miros de iarbă digerată se simțea din acea încăpere întunecoasă și reavănă pe post de stomac. Bun, Cassandra va fi sătulă pe ziua de azi. Zâmbi când îi fulgeră prin minte cum taică-su a dat acest nume de

Alexandra Meckl

femeie unui imobil, deși era viu, putea fi în același timp masculin, chit că asta nu prea conta. De când i-a murit mama acum nouă ani înecându-se cu un os de știucă, bătrânul Luka și-a luat câine și și-a botezat căminul. La 85 de ani, ce femeie tânără! Și dusă a fost în pofida tehnologiilor de vârf, în ciuda longevității crescute și a transplantului de organe, cel dător de speranță. Îi povestise taică-su cum, până la a Doua Renaștere, oamenii trăiau cel mult atât cât a rezistat mă-sa pe lume, și aia era o binecuvântare! O mulțumire dată Domnului de cele mai multe ori, căci pe-atunci se murea din absolut orice, de la boli fizice, până la crime, accidente de autoturisme, poluare, sinucideri, și populația ținea morțiș să se continue cu aceeași parametri de supraviețuire.

Întors în bucătărie, Frizzo clefăia pe sub masă niște bucăți de carne și se uita cu ochi ageri la Bastian, mereu cu acea privire bicromatică, dată de un ochi maro și de celălalt de-un albastru stins.

Continuare în versiunea online

Discuri vechi

Lidia Vianu

Odată cu tine, a venit la Hala Traian și masa uriașă din hol, pe care o botezaseși Colosul din Rhodos, pentru că dedesubtul tăbliei ei ascultaseși ce se spunea de câte ori se adunau mătușile tale. Consiliu de familie în Pictor Romano. Aveai câțiva ani. Stăteai sub masă și se scurgeau cuvintele în urechea ta.

Acum stau eu sub aceeași masă. Sunt mai mare decât erai tu atunci, înțeleg mai multe. Păi da, că eu te am pe tine. Tu pe cine aveai, atunci, sub masă? Uitați că ești acolo. Tu nu uiți de mine niciodată. Nici măcar când pleci cu cei trei prieteni ai tăi și nu mă poți lua, că sunteți doar voi,

băieții. Te oprești pe drum la un telefon public și mă suni. La mai multe telefoane. Stau cu degetele pe receptor și aștept. Dar nu-ți spun niciodată că am așteptat.

Ai început să cumperi discuri. M-ai învățat ce înseamnă cuvântul „jazz”. Ne uităm la plicurile de carton colorat, și ne închipuim ce vom auzi atunci când o să avem la ce le asculta. Pe discul tău preferat scrie doar „Ella”.

Pentru mine ai adus un disc cu o poveste. *Despre hainele împăratului*, de Andersen.

Mi-l povestești:

—... și împăratul era gol pușcă.

După un timp:

— Gol pușcă. Sănătos tun. S-a dus glonț. A plecat săgeată... *As dead as a doornail.*

— Așa cum mă întrebam eu

odată, demult: „De ce Toamnă și nu Doamnă?”

(din vol. Fiin e stranii)

Despre viață & poezie

Smărăndița-Elena Vasilachi

Am citit pe nerăsuflăte volumul de poezie semnat de Andrei Velea, *Imn tandru pentru dragoste, libertate și distrugere* (Editura Vinea, București, 2021), rămânând permanent conectată. Departe de a face o exegeză de tip biografist, am perceput poemele în calitatea lor de agenți scriptici. Chiar în poemul inaugural, *galații/ cum să contrazici o poezie de odinioară*, dincolo de componenta (auto)biografică pregnantă, se poate contura o dinamică a dialogului care ia naștere odată cu facerea textului. Evocarea versurilor lui Barbu Nemțeanu (*„galați, oraș cumplit de negustori,/ la tine stă poetul ca-n sodoma!”*) oferă prilejul perfect pentru o pledoarie în favoarea teoriei lui Platon conform căreia *frumusețea stă în ochii celui care privește*. Astfel, evanescența instanță feminină din acest poem (*„mi-e teamă că vei exista vreodată”*) pare să (re)ființeze alura orașului: *„dar eu priveam în ochii tăi/ orașul era o-ncrengătură de străzi care plecau din pupilele tale/ fuleza era jos, aproape pleoapă/ și dunărea se confunda cu albastrul ochilor tăi.”*

Dimensiunea confesivă, dublată de o creștere atât în intensitate, cât și în volum, a sinelui creator, este impresionant esențializată la nivelul imaginarului atât de palpabil, încât oferă cititorului senzația unui spectacol în lentile 3D, așa cum apare în poemul *când plouă*, *Chopin/ poem despre suflet*: *„când plouă în sufletul meu invoc o umbrelă/ din tot felul de argumente/ cusută la nimereală, peticită, dar superbă// eu, cel care habar n-are cine este, cel care se miră/ când înjură merele stricate, dar aplaudă nucile goale.”* Aplauze în fața materiei golate de conținut și atitudine depreciativă la adresa naturii care, deși nu duce lipsă de conținut, intră într-un proces de desfacere ontologică – miraj care îmi aduce în surdină versurile lui Gellu Naum din poemul *Abia atunci*, în care se vorbește despre inconsistența materiei: *„Uneori lucrurile arată ca și cum s-ar arunca în gol... ”* Aceeași senzație de îmbrățișare propriu-zisă a cuvintelor care ies din cerneala

lor virtuală se regăsește și în *ura ta/ ultimul vers, adică*, delimitându-se aici imaginarul extrasenzorial al unui *simț enorm și văd monstruos* (à la Caragiale): *„ura ta umblă goală prin cartier, mă fintește carne vie,/ eu, destinație a tuturor nervilor tăi// le toarnă sare în râni, ardei iute în albul ochilor”*. Totul e viu, totul are un potențial distructiv inimaginabil, rafinat stilistic și coagulat în imagini aparținând unui imaginar aparent anodin: *„ura ta sigilează polenul în flori.”*

De o remarcabilă forță sugestivă este și poemul *nu-i nimic romantic în a fi poet/ puțin realism*, pe care îl citesc în contururile unei *ars poetica* de actualitate, gemând de prospețimea nervurilor societății contemporane în care poetul resimte din plin inaderența statutului său într-o lume esențialmente pragmatică. Înseamnă viața doar facturi plătite la zi și prize schimbate? Este viața doar despre latura sa dinamică, pecuniară, cea care face ca aparențele să ascundă esențele în debaraua de la subsolul existenței? Cu siguranță, nu, iar acest aspect este redat aproape emoționant de Andrei Velea, în versurile: *„de la platon încoace tot dăm poezii afară din cetate/ dar cineva le întinde noaptea scări pornind din lună/ sau se prefac în ploaie/ purtați de vânt ca foile, poezii intră cu prima adiere*

înapoi în cetate/ poezii insistă să vorbească despre suflet, de parcă ar fi infinit”. Oricât de progresistă s-ar dori o societate, existența ei este fantomatică fără elementul impredictibil, fără acel ceva care nu se măsoară la cântar, dar care măsoară la scară largă fericirea oamenilor.

Societatea pe care am pomenit-o mai sus apare în poemele acestui volum în cuvintele care, din păcate sau din fericire, au devenit emblematice pentru chintesența definiției secolului al XXI-lea, după cum se oglindește în *azi, ea/ pentru cine nu crede că azi se mai simte*: *„dar intri la job și zici că nimeni nu mai trăiește azi pe bune,/ nu mai simte, ce lume seacă/ rapoarte, fișiere xls și livrări la client/ unde naiba e viața în toate astea?”*. Superficialitatea oamenilor, opacitatea vizionară a acestora, sunt caracteristici surprinse prin metafora perdelei din poemul *carpe diem/ poemul perdelei*.

Revenind asupra poeziei simțită ca *interfață directă cu existența*, două sunt dimensiunile aluzive care revin constant în versurile poetului gălățean și care, din perspectiva mea, realizează o mai bună priză la ceea ce ar putea însemna poezia tratată în calitate de genom verbalizat al sinelui creator în care s-a format: dimensiunea bahică, respectiv dimensiunea

referințelor culturale (muzicale, în cea mai mare parte). Astfel, în majoritatea poemelor din acest volum, prezența alcoolului este aproape indispensabilă, făcând ca numeroasele înghițituri înecăcioase de viață să fie mai ușor digerabile. Această *licoare de dincolo* apare fie ca un topos recuperator de esențe, ca în poemul *ceva evada/ nevoia de control*, fie ca o altă formă de dependență articulată poetic. Cealaltă dimensiune, a inserțiilor culturale, generează apariția unui imaginar de tip *noir*, bacovian, pus într-o legătură simptomatologică alături de portativul lingvistic specific genului *heavy metal*. Prin titlul mai mult decât explicit, poemul *baladă cinică/ bacovia vs. slipknot* reface, în spiritul lui E. A. Poe și litera lui Bacovia, un peisaj absolut macabru în care dizarmonia morții se prefacă într-un convoi distopic: *„cadavrele toate/ plutesc bete fericite și cântă ceva despre noi la unison, cântă/ o elegie din valuri de sânge și nămol,/ parfum distilat în cel mai apropiat abator”*. Să fie acesta reversul realității absolute? Se prea poate, deoarece irecuperabilul cântec al cadavrelor ar putea deveni *„zgomotul de fond al universului”*.

Scris parcă în zorii germinăției avangardiste, *Imnul tandru pentru dragoste, libertate și distrugere/ anarhia* irupe din toate încheieturile ființei sale. Îți vin în minte – *sans doute* – manifestele futuriste ale lui Marinetti, care absolutizează necesitatea (re)pornirii lumii de la ipostaza de *tabula rasa*.

Dionisiacă, hedonistă, carnală, moartă și vie, lumea este cuprinsă în versurile lui Andrei Velea în registre afective și stilistice diverse, fapt care confirmă ingeniozitatea și mobilitatea creatoare a poetului cu un imaginar *aquaform*, dacă avem în vedere multitudinea de aluzii *spumante* (la propriu și la figurat). Într-o lume aflată mereu în mișcare, și constituirea sinelui poetic devine un proces mai alert, care presupune democratizarea limbajului și acceptarea faptului că, din loc în loc, existența mai are și găuri pe care, încă, nu știm cum să le umplem.

Mihail Victus și păcatele care-au fost, care sunt și care vor mai veni

Alexandru Lamba

Toate păcatele noastre, al doilea roman al său, apărut în colecția „Biblioteca de proză contemporană” a editurii Litera (2021), ne propune o analiză profundă a impactului pe care o acuzație de hărțuire sexuală din partea unei eleve o poate avea asupra carierei și vieții personale a unui profesor. În paralel cu filonul principal al poveștii, numeroasele trimiteri la timpul copilăriei protagonistului au darul de a ne dezvălui, treptat, întâmplările care au contribuit la personalitatea sa actuală.

De fapt, narațiunea e echilibrat distribuită între tipul prezent și trecutul copilăriei. Folosindu-se cu abilitate de perspectiva limitată a autorului-narator, Mihail Victus pune relatarea în seama surorii eroului principal, un demers foarte riscant pentru un autor bărbat, însă pe care îl reușește, construind un personaj-narator nu doar credibil,

dar și unul cu care cititorul poate ușor empatiza. Deși limitarea perspectivei pare uneori că îl trișează pe cititor, unele evenimente foarte importante pentru acțiunea cărții petrecându-se în spatele scenei, acest lucru nu e supărător, accentul căzând pe receptarea și analiza lor ulterioară.

Componenta poveștii care are loc în copilărie ni-i prezintă pe cei doi frați crescând într-o familie foarte religioasă, cu reguli stricte și tabuuri absolute. Deși au temperamente diferite – o notă foarte bună pentru Mihail pentru felul în care conturează indirect personalitatea lui Horia, doar prin observația și concluziile surorii sale – amândoi copiii ajung la câte o formă de rebeliune în fața habotniciei impuse de tatăl lor. Felul în care Irina reface din instantanee discrete puzzle-ul complex al relației cu fratele ei e cu atât mai credibil

cu cât demersul e realizat cu mintea maturității, unele semnificații care i-au scăpat copilului din mijlocul evenimentelor fiind acum chestionate.

Iar relația e una atipică, amândoi copiii ajungând în același timp la pubertate, descoperindu-și sexualitatea și pudorea, băiatul căpătând înclinația spre sport. Neadresată, chiar demonizată într-o familie habotnică, problema sexualității rămâne o enigmă și pentru cei doi frați. Însă în a o ascunde de părinți, ei reușesc să formeze o alianță.

„Îmi amintesc poate cu plăcere de asta și pentru că a fost perioada în care m-am simțit cea mai apropiată de fratele meu.”

Însă cel mai puternic element al poveștii copilăriei, factorul declanșator al rupturii lor de părinți, rămâne interacțiunea cu unchiul Paul. Și poate nu atât

acțiunile acestuia și reflexul copiilor de apărare, cât atitudinea ostilă de care dau dovadă părinții, incapabili de a vedea mai departe de sintagma conform căreia adultul are întotdeauna dreptate, iar copiii se aliază în minciună. Datorită tiraniei tatălui și a neimplicării mamei, distanțarea nu poate întârzia prea mult.

„Fiecare la el în cameră, ne-a ordonat tata, când vin, să vă găsec cu cărțile de rugăciuni în mâini. În drum spre scară, am văzut figura plină de compătimire a mamei (...).”

Continuarea în versiunea online

Paula Craioveanu – două nuduri

Liliana Popa

Am cunoscut-o pe Paula Craioveanu în Sala Pictură Contemporană a Castelului Cantacuzino din Bușteni, într-o expoziție intitulată „Expoziția celor 110 pictorițe din România”. Am fost atrasă de un portret peste care cădea o lumină blândă, bizară, ce parcă voia să-l ascundă... Fără să știu cine este autorul, îi împărțeam domnului Puiu Peka impresia lăsată de redarea aceluia portret din tușe puține, dar sigure, încercând să înțeleg ce mă fascina.

Cred și azi că prin concretețea și pregnanța plastică, dar și prin darul coloristic al artistei, „Expoziția celor 110 pictorițe din România”, deschisă la Castelul Cantacuzino din Bușteni, a

fost una fără precedent, lucrările multor colecționari de artă fiind expuse aici.

Paula Craioveanu a fost prezentă cu excepționale lucrări de grafică. Două nuduri care trădează mâna precisă a arhitectului, pentru că Paula Craioveanu este și absolventă a Universității de Arhitectură Ion Mincu din București. Sunt desene transpuse în compoziții de o mare expresivitate. Unul dintre nuduri amintește de corpul unei femei așezate pe o pajiște, cred eu, ce se sprijină în mâna dreaptă, mână ce iese din spatele personajului și pare să curgă precum o apă. Există o fină armonie între poziție, ipostaza aleasă și mesajul pe care și-a propus să îl transmită.

Darul ei coloristic vine din faptul că poate să construiască legături spirituale, albastrul pur și intens pe alocuri te atrage și întârzie cu privirea, de fapt îl mângâie cu privirea. Tonurile de turcoaz, galben-ocru viețuiesc într-o armonie bine studiată până la capăt.

Celălalt nud, un nud modernist pe care apar umbre și lumini, degete pe umăr, pe încheietura mâinii, pe gleznă, pe șold, îl lasă pe privitor să viseze, să își imagineze silueta silfidă, mângâierile efemere, fragilitatea acelei femei...

Se simte fluxul trepidant, fascinant, emotiv al lucrărilor, verbalitatea sa plastică ce îl face pe spectatorul privitor să revină asupra fiecărei lucrări aproape. Miracolul feminității pare tema

predilectă și în expoziția recent deschisă, pe 22 februarie 2022, la Galeria ORIZONT, femeia fremătând de senzorialitate, de sexualitate. Există aici o sensibilitate prodiguă, care se întreazărește, creativitate și forță – și adunând laturile acestei alterități rezultă un univers fascinant... Figurile feminine amintesc persuasiv rolul preponderant al femeii în centrul societății de la începuturi și până astăzi, etern miracol al fantasmei și al dorinței...

Pictura ei aparent spontană se structurează pe o compoziție plastică riguroasă, chiar dacă privirea îți e atrasă mai întâi de jocul-pată și linia spontană, fluidă, liniile ei curg, tușele...

Frumos, dar nu estetic

Flavia Iosef

O să încep prin ceea ce nu este... Nu este o bijuterie, nu este o operă de artă și, culmea, nu este o carte. Nu este un obiect mare, nu este un produs colorat, dacă nu scoatem la iveală nuanța de grâu dospit a plasticului de pe spatele obiectului meu. Da, plastic. Nu, nu este combinat cu vreun material mai prețios. Plastic și atât. Transparent pe față și galben pe spate. Transparența este elementul-cheie, cel care ne conduce spre ceea ce ne interesează cu adevărat.

De ce transparent în față? De ce nu are o culoare? Pentru că e nevoie să se vadă ce se află în spatele acestui pseudovitrăliu redus la dimensiunea unui năsturel. Mesajul conținut de obiectul care m-a marcat încă de la șapte ani (când

l-am descoperit, sub noptieră) mă marchează și acum. Ceva îmi spune că va continua să o facă până când se va adevăra, deși mărturisesc că nu mă grăbesc să se ajungă până acolo, ba chiar din contră!

Nu este un mesaj lung, dar este un mesaj profund. Filosofic, indirect, dar foarte sugestiv. Și trist: „Nu aduce anul ce aduce ceasul“.

Mi-a luat ceva să înțeleg la ce se referă acest „ceas“ ce se vrea întârziat, suspendat în timp. Acum mă uimește acea lentoare mentală, dar aveam numai opt ani, până la urmă. Cum să mă gândesc de-atunci la elementul thanatic, la fatalitate, la ceasul de pe urmă?

Cu adevărat surprinzător este că acesta reprezintă cel mai frumos obiect din câte am cunoscut,

pentru că în interiorul celor trei centimetri și jumătate de plastic vibrează provocarea la meditație, la reflectare. Iată paradoxul frumuseții nonestetice (în aparență). În ciuda tristeții mesajului, găsesc totuși în spatele fiecărui cuvânt un îndemn la meditație, dar și la optimism. Da, se poate vorbi despre optimism și în contextul meditației asupra morții, pentru că încă avem timp să o amânăm. Încă este timp să ezitam, la opt ani sau mai târziu, dacă să alegem această interpretare sau nu. Până la urmă, fiecare este liber să aleagă chiar și în acest domeniu.

Eu mi-am ales interpretarea, dar nu am ales și atitudinea asociată, probabil, ei: tristețea față de topicul *de brevitare vitae*. În locul ei, prefer să văd (probabil) unica

parte bună ce i se poate atribui acestui mesaj: bucuria că încă este timp să meditam asupra acestui moment fatal, cu care încă nu ne confruntăm.

Acesta a fost obiectul meu. A fost, pentru că, previzibil sau nu, l-am pierdut, așa cum l-a pierdut, probabil, și cel sau cea care nu s-a gândit să caute sub noptieră, astfel încât să ajungă la mine, așa cum l-a gândit creatorul lui (un geniu simplist). Mic, dar nu insignifiant. Bicrom, dar nu fad. Frumos, dar nu estetic.

Fantoma parașutistului răătăcitor

Catrinel Popa

De când am început să îmbătrânesc îmi vin în minte tot felul de întâmplări din copilărie, de la farse mai mult sau mai puțin inofensive pe care simțeam plăcere să le fac celor mai vârstnici (bunici, părinți, mătuși), până la situații în care am fost eu victima unor șotii (din partea colegilor de grădiniță sau de școală, în special). Răvășitoare cu adevărat nu mi se mai pare astăzi nici una dintre întâmplările de atunci (probabil pentru că m-am detașat demult de trăirile copilului care am fost). În schimb, în cazul câtorva amintiri, a rămas ecoul vag al spaimii, al tulburării sau bucuriei de demult.

O pățanie care mi s-a întipărit pe termen lung în memorie se leagă de primul an de școală și de colegul meu de bancă, Lucian. Cu Lucian mă înțelegeam destul de bine, atâta vreme cât nu mă trăgea de codițe și nu încerca să mă sperie cu tot felul de vietăți pe care mi le strecura în bancă sau în ghiozdan: păianjeni, raci, rădaște și tot felul de insecte, care – își închipuia el – ar fi trebuit să mă înfricoșeze.

O dată, țin minte, a venit chiar cu un pui de șoarece. Curând însă s-a lăsat păgubaș pentru că, spre deosebire de colegele mele, eu nu mă temeam de niciuna dintre viețuitoarele astea. Ba chiar mi-erău dragi, le eliberam cât puteam de repede și îl certam pentru că le speriasse pe ele, nu pe mine (când a aflat că mă înscriserăm chiar în clubul *Micilor naturaliști*, la *Casa pionierilor* din oraș, a început să se gândească serios la alte strategii).

Și-a dat seama că mie mi-era cu mult mai teamă de lucrurile nevăzute, de întuneric, de fantome, de coșmarurile care mă paralizau efectiv, multe minute după deșteptare. Probabil și pentru că mătușile îmi citeau adesea, în vacanța de vară, când se întorceau de la facultate și stăteau mai mult pe la noi, povești macabre, cu fantome, crime și dispariții misterioase. Cred că la un moment dat am comis imprudența să-i povestesc și lui Lucian câte ceva despre aceste spaime livrești, sau chiar să-i fac rezumatul vreunei povestiri de

Edgar H.G. Wells sau E.A.Poe care mă marcase în mod deosebit. Cert este că într-o zi s-a apucat și el – cu un aer conspirativ – să-mi povestească o istorie „adevărată“, pe principiul „viața bate filmul“, care s-ar fi petrecut chiar în clădirea unde se desfășurau cursurile noastre (n-am numit-o „școală“ dinadins, fiindcă respectiva clădire fusese inițial închisoare). Îmi aduc aminte și acum de coridoarele înguste și întunecoase, de subsolul labirintic unde ne ascundeam uneori, în recreații, de ferestrele mici, zăbrelete, care cu greu lăsau să pătrundă în încăperi lumina soarelui. Și mai ales de curtea interioară perfect pătrată, nu prea spațioasă, unde nu cu mulți ani înainte își dezmoșțiseră oasele deținuții și în care se mai găseau, printre buruieni, fel de fel de cioburi, resturi de oase și cărpe decolorate. Nu erau lipsite de temeie glumele elevilor de la alte școli care ne tachinau că noi facem clasa I „la pușcărie“!

Continuarea în versiunea online

Revista este editată de Asociația Creatorilor de Ficțiune (ACF).

<https://asociația-creatorilor-de-ficțiune.ro>

Bulevardul Bălcescu, nr. 7, ap. 3
București.

© OPTm

ISSN 2734 - 5017
ISSN-L 2734 - 5017

R E D A C Ț I A

Editor-șef: Cristina BOGDAN.

Redactori: Mihai ENE,
Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Catrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Emanuela ILIE,
Diana DRAGOMAN,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://optmotive.ro>
e-mail: optmotive@gmail.com